

En als Poetin al had gewonnen...

Tanguy Struye de Swielande

Professor internationale betrekkingen (UCLouvain-CECRI)

Sinds vele jaren maakt het Westen een steeds terugkerende fout: het definiëren en benaderen van de internationale politiek volgens westerse waarden, criteria en prisma's, alsof de hele wereld dacht zoals wij. Wij lopen in de val van "wishful thinking" en "confirmation bias", zien de werkelijkheid niet voor ons en weigeren onze tegenstanders expliciet te noemen voor het te laat is. Geloven dat Poetin Oekraïne niet zou aanvallen, onderstreepte deze naïviteit en blindheid, alsmede ons gebrek aan kennis van en onvermogen om het wereldbeeld van de leider van het Kremlin te begrijpen. De Europese reactie is veelzeggend, aangezien noch de EU als geheel, noch haar lidstaten in staat waren het scenario van een Russische invasie in Oekraïne te voorzien, of zelfs maar voor mogelijk te houden. Het gevolg hiervan: onsamenhangende verklaringen, gebrek aan coördinatie, gebrek aan voorbereiding.

De vraag rijst dan: zijn wij niet bezig dezelfde fouten te herhalen met betrekking tot de Russische militaire interventie? Het is duidelijk dat dit niet gaat zoals het Kremlin het gepland heeft. Maar betekent dit dat Poetin aan het verliezen is? Niets is minder zeker. Ook hier spelen onze cognitieve vooroordelen ons parten. Volgens sommige commentatoren, politici en onderzoekers is de nederlaag van Poetin al een uitgemaakte zaak, aangezien hij geïsoleerd is en een paria aan het worden is. Een dergelijke constatering gaat voorbij aan twee realiteiten: ten eerste de Russische doelstellingen, en ten tweede de reactie van de niet-westerse wereld.

Laten we eerst eens kijken naar de doelstellingen van Poetin in deze kwestie: de Oekraïense regering uitschakelen, Oekraïne demilitariseren en verzwakken, en vooral de droom verwezenlijken om de hele Donbass te controleren en van de Zee van Azov een binnenzee te maken - wat uiteindelijk zou betekenen dat de militaire invasie zou worden doorgevoerd tot aan de Moldavische grens en Transnistrië. Laten we er even van uitgaan dat Rusland in de komende dagen de controle over de hele Donbass, met inbegrip van de Zee van Azov, overneemt en een einde wil maken aan de gevechten. Dit zou worden gevolgd door gesprekken over een staakt-het-vuren, een nieuwe frontlinie en een gedeeltelijke terugtrekking van de Russische troepen uit de regio Kiev. Dit zou resulteren in een bevroren conflict waarin Oekraïne, verzwakt en ingesloten door land, een deel van zijn grondgebied zou hebben verloren (ervan uitgaande dat de Russen erin slagen Odessa in te nemen; bovendien zal het Westen, net als met de Krim in 2014, niet tegen Poetin vechten om de Donbass terug te krijgen). Dit bevroren conflict zou duren zolang een autoritair regime in Moskou regeert. Het lidmaatschap van Oekraïne tot de NAVO of de EU zou dan uitgesloten zijn, aangezien het land in oorlog zou zijn. In een dergelijk scenario zou Poetin 2 van de 3 doelstellingen hebben bereikt, waarbij men natuurlijk niet mag vergeten dat hij altijd kan proberen president Zelenski te vermoorden - de moord op of de poging tot moord op leiders is een gebruikelijke gebeurtenis, zoals in het geval van Viktor Joesjtsjenko.

Het tweede punt dat aan de orde is gesteld, is het door het Westen zo gewenste isolement van Poetin. Is dit isolement een realiteit? En als dat zo is, zal dat zo blijven als het Oekraïense conflict een bevroren conflict wordt? Volgens sommige waarnemers is het Rusland van Poetin nu geïsoleerd op het internationale toneel. Als we echter kijken naar de stemming in de Algemene Vergadering, zien we dat dit isolement nog lang niet is bereikt: 141 landen veroordeelden de Russische invasie, maar 5 landen stemden tegen, en 35 landen, waaronder China en India, onthielden zich van stemming. Met andere woorden, 40 landen hebben deze interventie niet veroordeeld, om nog maar te zwijgen van de landen die de interventie weliswaar hebben veroordeeld, maar geen sancties zullen opleggen. Unanimité is dus ver te zoeken.

Bovendien is Poetin er reeds in geslaagd Rusland weer aan de tafel van de grote mogendheden te brengen en van zijn land een hoofdrolspeler in de internationale politiek te maken. Vanuit Moskou heeft Poetin met China samengewerkt om de liberale orde terug te dringen, en deze strategie werkt: democratieën verkeren in een crisis en autoritaire regimes zijn talrijker dan 15 jaar geleden - en nemen toe. Met Xi Jinping wil Poetin de voorhoede zijn van een uitdaging, zelfs een vernietiging, van deze in 1945 geboren en in 1990 versterkte orde. De wereld is verdeeld in drie groepen: democratieën, autoritaire regimes, en landen die het midden houden tussen de twee, soms op één lijn met de eerste, soms aan de kant van de tweede.

Overigens, als we vooruitkijken naar 2024, zou Poetin er heel goed in kunnen slagen Rusland uit zijn isolement te halen, hoe relatief dat ook is. In een dergelijk scenario zou het hoofd van het Kremlin een van zijn protégés in het presidentschap plaatsen, d.w.z. van zijn generatie, een nauwe verwant van de siloviki, of van de volgende generatie, een kind van siloviki.

Hij zou zichzelf aan het hoofd van de Veiligheidsraad plaatsen, waardoor hij controle zou krijgen over belangrijke veiligheidsvraagstukken en buitenlandse zaken. Zou een nieuw Russisch presidentschap niet een nieuwe relatie met Rusland inluiden?

Voor sommigen zijn deze scenario's een science fiction roman waardig. Een goede strateeg moet echter alle mogelijkheden in overweging nemen, en wishful thinking en de illusie vermijden dat het negeren van de meest onaangename scenario's ons zal beschermen tegen de verwezenlijking ervan. Het is één ding om het niet eens te zijn met, of niet aan te moedigen tot, een internationale orde naar het voorbeeld van de Russische of Chinese visies. Het negeren van diezelfde wereldbeelden is een andere zaak, en kan alleen maar leiden tot meer conflicten of zelfs een derde wereldoorlog, indien wij met onze tegenstanders geen modus vivendi vinden.